

# משילין פרק חמישי ביצה

## לח.

### עין משפט גזירה

לח א מ"י פיה מהל  
 יו"ט הל' כ:  
 לו ב מ"י שם הל' טו  
 טו"ש"פ אר"ת כ"י ש"ט  
 פ"י ו:  
 לג ב מ"י שם טו"ש"פ שם  
 פ"י ו:  
 לח ד ה ר ז מ"י שם הל'  
 ח טו"ש"פ שם פ"י ו:  
 יא:

### רבינו הגאון

ומסקיניו עלה מיש לבאן  
 ולבאן דלא, דאין ברירה,  
 למורה ומעורב נמי אין  
 ברירה. וס"ק ר' יוחנן  
 לעולם אין ברירה, ולמה  
 אם בא חכם למורה  
 מעורב למורה, משום  
 שכבר בא חכם, וחזרתי  
 לעולם לא תיפוך, ור'  
 אושעיא הוה דאית ליה  
 ברירה, וכי אית ליה  
 ברירה כדברנן אבל  
 בדאורייתא לית ליה. דיש  
 מר זוטרא הלכה כר'  
 אושעיא, אמר משאל  
 שור של פטם ששטתו  
 כרביה הרי הוא כרובי  
 כל אדם, משום דאית  
 ליה קלא וכל איניש  
 רדיה עיליה מאתמול.  
 אבל שור של רע"א  
 כרביה אנשי אותה העיר,  
 הישראל כלי מחבירו מערב  
 זריט, אע"פ שלא נתנו  
 לו אלא כיום טוב הרי  
 הוא כרובי. אבל השואל  
 בריש הרי הוא כרובי  
 המשאל, ואע"ג דרגיל  
 דשאל מניה חזיר ולא  
 אמרינן כמאן דשאל  
 ליה מעריש דמי, ג' וכולן  
 ברישוא דשאל קני  
 שביחה הרי הן כרובי  
 המשאל ואין רשות  
 לשואל (להלן) (להלן)  
 הכלין אלא במקום  
 שבוחר לשאל לילך.  
 האשה ששאלה מחביתה  
 תבלין ומים לעיסתה  
 הרי הן כרובי שמתין.  
 ו' יהודה פטר ביום  
 פטני שאין בהן משום.  
 אשכחיה ר' אבא לרבנן  
 דרבי וקא הוה בסבתינן  
 וקאמרי וליבטלו מים  
 ומלח לגבי העיסה כי היא  
 הרוכ. אמר להו ר' אבא

והיונן בה מ"ש בו' מורה ומעורב נמי אין ברירה. פ"ה דס"ד  
 דהחכם נא בשבת על ידי אילן או גדר ואמר שבימתי  
 מחתיו מנעודו יום ועל ידי כך נא בשבת מחוץ לחומס וקשה  
 דאי העיר למורה ולמעורב כיון שיש  
 יומר מר' אלפיס צינמיס לכן נ"ל  
 כדפ"ה בעירובין (דף לו ז וס:) דלעולם  
 אינו יכול לנא בשבת רק מרחו אחת  
 ומ"מ לר"ך גרירה דשמה לא יחו  
 ממקומו דהא קאמר ואם לאו שלא  
 ינא חכם לא כן ולא כן הרינו ככני  
 עירי והא דקאמר למורה ולמעורב  
 לאו דוקא דאם כן יהא משמע לר"ך  
 למורה משום מעורב ולמעורב משום  
 מורה אלא רוצה לומר למורה או  
 למעורב נמי אין ברירה דשמה לא יחו  
 ממקומו ועוד אמר הר"ף דיעול להיות  
 דהחכם נא משני לשני דאי העיר בשבת  
 ואפילו נא אילן וגדר כגון שהוא קרוב  
 לשם אלפיס של עיר מלפניה והוא  
 רוצה להתקרב לתוך ד' אלפיס של עיר  
 לרוח מזרחית לפניה או לרוח מערבית  
 לפניה משני שיש שם מקום יפה  
 לדרוש ואין נגד העיר ממע מקום  
 פטני לדרוש רק בשני מקומות אלו  
 ואין האדם מניח ערונו למורה משום  
 ולמעורב ממש אלא מתקרב הוא לנא  
 החכם כל מה שיכול ומניח ערונו  
 לאלפיס אמה של רוח מורה לנא כפון  
 וכן לאלפיס אמה של רוח מערבי  
 לנא כפון ונמצא שהוא יכול להתקרב  
 עד חוץ אלפיס של מקום שבימתי  
 החכם שהוא מהלך כל אלכסון ולא  
 ד' אלפיס לנא כפון ע"י ערונו שמניח  
 למורה או למעורב והא דקאמר למורה  
 ולמעורב ר"ל למורה מחתיו העיר או

והיונן בה כו'. דקא ס"ד זימנין דחכם לא נא עד לאחר בין  
 השמשות כגון שחשכה או בתוך החומס שזאתו מקום בית המדרש  
 או בתוך ד' אלפיס והוא ממיר אילן או גדר לסוף אלפיס למקום  
 שחשכה לו ואמר שבימתי מחתיו דיכול להלך משחשכה ד' אלפיס  
 אמות כדאמר בעירובין (דף מט:).  
 הלך היכא דנשעת קניית עירוב לא  
 אחי חכם לההוא אחרא והדר אחא  
 מי יימר דקנה הוא עירוב למפרע  
 דלמא חכם בין השמשות לא היה  
 דעמו לנא לנאן אי לא סמינין  
 הצריכה לומר הוכרר דלרוח זה  
 היה חכם עומד לנא זה והא התנה  
 דלמקום שינא החכם יהא ערונו  
 קונה למפרע: וא"ר יוחנן גרסינן:  
**וכבר נא חכם.** הוה דאמר רבי  
 אלא קנייה ודאית ולמחר גלי מילתא  
 דעל חכם יכול להנות שכבר נא  
 קודם בין השמשות עסקינן אך זה  
 אינו יודע לנאיה רוח נא וקאמר  
 לנאותו רוח שנא לו יהא ערונו  
 קונה דאין קנייתו על ידי ברירה  
 אלא קנייה ודאית ולמחר גלי מילתא  
 דעלמא הוא דלרוח שיזמנע זה שהיה  
 זו החכם קנה ערונו. ומדאלטרין  
 ר' יוחנן לאוקמה שכבר נא חכם  
 ש"מ ליה ברירה ואפי' בתחומין  
 דרבנן: **אלא לעולם לא חיווך.**  
 ורבי אושעיא הוה דאמר יש ברירה,  
 ודקשיא לך לטהר את הפתחים מכאן  
 ולהבא: **בדאורייתא.** כגון עומאת  
 מת לית ליה ברירה ודך יליאתה  
 הלכה למשה מסיני כדאמר' בבוט  
 (דף ו.) דהלכות טומאה הכי גמירי  
 להו: **אבל כדרכנן.** כגון תחומין  
 אית ליה: **שור של פטם.** שחפוט  
 שוריס למורה: **הרי הוא כרובי כל אדם.** אפי' בן עיר אחרת  
 שנא לנאן ע"י עירוב מוליכי למקומו דיין דלורחיה לזוניה מאתמול  
 אוקמיה ברשותיה דמתן דלמי למחר וזבין ליה: **שור של רועס.**  
 אדם שגמול בהמות שלו ופעמים שמוכר מהן לשכניו ומסיריו:  
**הרי הוא כרובי אנשי אותה העיר.** אלפיס אמה לכל רוח ואפילו  
 עירב רועס זה ד' אלפיס אמה לרוח אחת אינו מעכב על אחד  
 מבני אותה העיר שלקחו הימנו ביו"ט מלהלכו לרוח שכנגדו  
 אלפיס דמתמול אוקמיה ברשות בני העיר לפי שרגילין ליקח  
 הימנו. אבל כרובי בני עיר אחרת לא דאין לרועס שם קוחר בהמות  
 כמו פטם שיכירוהו בני עיר אחרת ליקח הימנו: **פשיטא.** דמי  
 שאלו מנעוד יום ברשותיה קאי: **קמ"ל.** והשואל דקא מי  
 דבזורה בעלמא ולא משך מנעוד יום וקמ"ל כיון דאסמיה ברשותיה  
 אוקמיה: **ביו"ט הרי הוא כרובי המשאל פשיטא.** כיון דרישא  
 דבזורה בעלמא מוקמינן וסיפא נמי הכי איתא דאפילו בזורה לא  
 הוא אלא ביו"ט: **מימר אמר.** האי משאל: **דלמא.** כיון דלא  
 אחי ואמר לי איניש אחרנא אשכח: **כי סליק רבי אבא.** כשרלה  
 לעלות או כשהיה בדך אמר תפלה זו: **יהא רעוא.** כי אמתי  
 להסם: **אימא מילתא.** דשמעתה: **דפסקנא.** לחכמי התקום שלא  
 אנוס: **כי סליק.** כלומר כי מטא להסם: **אמאי.** כרובי שמתין  
 לנעול איסור תחומין דמיס ומלח דוטררי לגבי עיסה דנפישא: **אמר**  
**לבו רבי אבא.** ומשום דחלקה של זו מועט בה יאכד שמה מלקרות  
 על עיסה זו וכי מי שנעורב לו בו יאכל הלה זה שהרוב שלו:  
 וחדי

(א) [למקן מ.], (ב) גירסא  
 רש"י אשכחיה ל' אילן,  
 (ג) ד"ה מורה ומעורב,  
 (ד) ובכ"מ כ"ה,א.

### מוסף רש"י

מאי שנא לבאן ולבאן.  
 דהנה עלמי לומר דלחיה  
 שאלה אף, דלא ער ר'  
 יהודה, דאין ברירה. וכי  
 בריר למחר תמרינן שמה  
 לתמול כי קנה ערונו לנא  
 דשמה אף הוה אלא  
 אדריך (ש"ב דף ז) מורה  
 ומעורב נמי. שנא לא ינא  
 אלא אחי, וקא סלקא  
 דעתך השתא דנין  
 השמשות ערונו לא נא חכם  
 למורה, שבידין הוה חרוק  
 מן העירוב (ל"ל העיר)  
 שם אלפיס פחות מתי  
 אמות ומשפטיה אף  
 אלפיס וכגון לתוך ארבעת  
 אלפיס של עיר זה שבימתי  
 עירובי ותלה בשבת החכם  
 ואמר אם ינא למורה  
 עירובי למורה ואם לאו ינא  
 לא לבאן ולא לבאן הרינו  
 כגון עיר ולא היה עירוב.  
 ולמחר שעת שמה למוחה,  
 מי יאמר דנשעת קניית  
 ערונו היה דעת החכם  
 לנעול לתוך ד' אלפיס של  
 עיר, דלמא ליה לא בשמתי  
 לנא ולא קנה ערונו של זה.  
 ור' יהודה קאמר דקני  
 דתמרינן הוכרר הכר  
 דכופי הוכרר שכן  
 השמשות היה דעמו לבאן  
 (ש"ב דף ו.) דקמ"ל דיין  
 השמשות ערונו חכם לא נא  
 יהוא דאלכסון ריטל לנא  
 שחפוט למורה ולמעורב  
 ונא לו לאחר מהן יומא  
 ו'. וכבר בא חכם.  
 מחתין סביב עסקינן  
 שכבר נא חכם קודם בין  
 העירוב אבל זה לא ידע  
 לסיק נא, ואין כאן לר"ך  
 ברירה, שקד מתנה לנא  
 שחכם נא יהא עירובי  
 קונה, ואין הכרנא, אלא  
 גלוי מילתא כשעירי למחר  
 שחכמה נא מלחא סקיה  
 עירובי המורה (תובין ד'.)

למורחו של חכם וקל להנין:  
**ואמר רבי יוחנן וכבר בא חכם**  
**אלבא אית יה' ר' יוחנן ברירה.** וא"ת לשיני ליה דיש חלוק בין  
 תולה דעת עלמנו לתולה דעת אחרים לבאן ולבאן לא משום דתולה  
 דעת עלמנו אבל למורה ולמעורב דתולה דעת החכם אית ליה  
 ברירה וי"ל דר' יוחנן סבר דאין חלוק בין תולה דעת עלמנו לתולה  
 דעת אחרים והא דקאמר מ"ש הייט ר' יוחנן דקאמר הכי כדי לנא  
 לתוך שכבר נא חכם וכי האי גונא אשכחנא (ד' בבבא בתרא) דקאמר  
 וכמה אמר ר' יאחק וכו' והיינו מילמיה דר' יאחק וא"ת מאי פריך  
 דמתני אינו לרבי יוחנן הא ע"כ ל"ל דלרבי יוחנן אית ליה ברירה  
 לר' יהודה דסבר ליה דאין חלוק בין תולה דעת עלמנו לתולה דעת  
 אחרים דהכי אמרינן צברק ככל מערבין (עירובין דף לו ז וס:) דקאמר  
 התם מתנה אדם על שני דברים כו' ר' יהודה אומר אם היה אחד  
 מהם רבו ילך אחר רבו ואם היו שניהם רבותיו למקום שירצה ילך  
 דאית ליה ברירה וקאמר עלה בגמרא ליתא למתני' דמתני' אלו ופריך  
 אדרבה ליתא לדאיו מקמיה מתני' דמתנה אדם על ערונו ומשני התם  
 משום דמתני' הלוקח יין מצין הכותים פי' מסייע ליה לדתנא אי סמי  
 חדא מקמי דתני כו' והקשה ר"י התם אדרבה ליתא לדאיו וההוא  
 דהלוקח דלית להו ברירה משום דתנן צברק מי שאלחו (גיטין דף  
 עג.) מה היא בזאת הימים הרי היא ככשת איש לכל דבריה  
 ולכי מיית הוי גיטא [ודייקין מינה דאית ליה לר"י ברירה] ותנן נמי  
 בע"כ שאמר מה שלקטו עניים היום יהא הפקר אלמא כולהו הוי  
 מתני' אית להו ברירה לר"י וא"כ סמי דתני דמתני' תלת ומשני  
 לעולם ליתא לדאיו דכולהו מתני' איירי בתולה דעת אחרים  
 ומשום הכא אית להו ברירה אבל לוי מיירי בתולה דעת עלמנו

ואם כן לר' יוחנן דלית ליה חך חלוק על כרחק אית ליה דליתא לדאיו מקמי חך תלת מתני' ומאי פריך לר' יוחנן דמתני' אלו ושמא  
 משום דעני לתוך לעולם לא חיפוך הקשה קושיא קלה אע"ג דשמה לר' יוחנן לית ליה דאיו עוד מירך הר"ר שמשון משאל'נו דאפי' ליתא  
 לדאיו דר' יהודה לא אמרה מ"מ חד תנא מעלמא אחרא ולכן מיישב ר' יוחנן הברייתא שכבר נא חכם כו' ואם כן פריך שפיר:  
**ולבטיול** מים ובהל' אנבי עיבה. פרש"י הואיל ועיסה נפישא ומימה הא הוי דבר שיש לו תמרינן שאפי' באלף לא בטיל וי"ל דה"מ מין במוט  
 אבל מין בשאינו מינו כי הכא בטל שפיר והכי מפרש בהדיא בירושלמי ועוד דלא דמי לשאר איסורים דהדבר מלוי בטעם אבל הכא  
 איסור תחומין מלוי בטעם בעלים על החפץ ובכאן שם בעל העיסה עליה ולא שם בעלת המים והמלח ולכן יש לו להבטיל אע"ג דהייב טעמא  
 ולא בטל בשאר איסורים אלא חכם מהדר להו דאין שם בעלת המים והמלח בטל מכאן כמו שאין שם בעל הקב בטל בעשרה קבין דנפישין:  
 הרי